

Nr 542.

Av herr förste vice talmannen **Jeppsson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 270, angående löneroglering för folk- och småskollärare m. fl.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 270 angående löneroglering för folk- och småskollärare bygger på följande huvudprinciper: bruttolönesystem med genomförd dyrortsgruppering, lika lön för män och kvinnor, löneogradering efter läsårets längd. Beträffande lönesystemet ansluter sig departementschefen i stort sett till det av 1936 års lärarlönesakkunniga förordade systemet med reglementsbundna hyresavdrag, differentierade efter hyresortsgrupp, varvid hyresortsgrupperingen baseras på det av socialstyrelsen vid den allmänna dyrortsgrupperingen utnyttjade statistiska materialet. I anslutning till principerna inom det statliga lönesystemet differentieras lönerna efter dyrorter, varigenom man erhållit möjligheter att utmönstra den grund till individuella ojämnheter i avlöningen, som de kommunala lönetilläggen utgöra. Mellan manliga och kvinnliga folkskollärares löner anser departementschefen det redan på formella grunder inte möjligt att bibehålla en principiell skillnad. Anledning synes icke heller föreligga, hävdar han, att med avseende å kompetens och arbetsförmåga göra skillnad mellan manliga och kvinnliga folkskollärare. Då emellertid den föreslagna omläggningen av de kvinnliga folkskollärarnas löne- och bostadsförmåner framstår såsom mycket genomgripande, förordar han, att övergångsbestämmelser fastställas som förmedla omläggningen. Vad slutligen angår differentieringen av lärarlönerna efter läsårets längd föreslår departementschefen, att folkskollärare med en årlig tjänstgöring av högst 36 veckor placeras i lönegraden B 15, med en tjänstgöring av »mer än 36 men ej 39 veckor» i B 16 samt med en tjänstgöring av 39 veckor i lönegraden B 17. Småskollärare föreslås efter likartad grund placerade i lönegraderna B 7, B 8 och B 9. Jämväl för icke-ordinarie lärare förordas i propositionen en lönegradsplacering med hänsyn till undervisningstidens längd. Folkskollärare inplaceras i lönegraderna 14, 15, 16 i löneplanen för extra ordinarie befattningshavare vid civilförvaltningen, småskollärare i lönegraderna 6, 7 och 8 i samma löneplan. Detta innebär, att deras lön kommer att med tre löneklasser understiga motsvarande ordinarie befattningshavares.

Gentemot Kungl. Maj:ts förslag att utforma lönesystemet för folk- och småskolans lärarpersonal efter bruttolöneprincipen synes oss intet vara att invända. Inte heller ha vi något att anmärka emot den av Kungl. Maj:t föreslagna successiva övergången till samma lönegradsplacering för de kvinnliga folkskollärarna som för de manliga.

Däremot synes oss åtskilliga erinringar vara att göra mot den föreslagna differentieringen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet och den därmed förbundna graderingen av deras lön.

Departementschefens ovan i korthet refererade förslag anknyter principiellt till 1928 års lönekommittés och 1935 års lärarlönesakkunnigas, men avviker från såväl 1920 års lönekommittés som 1936 års lärarlönesakkunnigas förslag, vilka båda förordade en efter enhetlig tjänstgöringsskyldighet avpassad, av läsårets längd oberoende lönegradsplacering. Lärarlönekommittén ansåg, att den av kommittén föreslagna lönegradsplaceringen, B 17 för manlig lärare och B 15 för kvinnlig lärare i folkskolan, borde gälla vid den lagstadgade årliga undervisningstiden av 34 1/2 veckor, men att lärarna borde vara skyldiga att utan vidare ersättning underkasta sig av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutad utökning av läsåret. 1936 års lärarlönesakkunniga, vilkas förslag till lönegradsplacering beträffande de manliga och kvinnliga lärarna i folkskolan överensstämmer med lärarlönekommitténs, föreslog, att vid löneregleringens genomförande en tjänstgöringsskyldighet av 39 veckor borde åläggas samtliga lärare i folkskolan. Dock borde det även framdeles helt och hållet ankomma på kommunerna huruvida en utökning av lästiden skulle äga rum. På åtskilliga håll kunde nämligen förhållandena vara sådana, att ett till nio månader utvidgat läsår icke lämpligen låte sig genomföra, i varje fall icke under den närmaste framtiden. Övertog emellertid staten alla kostnader för övertidsläsningen, bortföle ett väsentligt hinder för de mindre bärkraftiga kommunerna att på angivet sätt förstärka skolundervisningen. Man hade anledning att förvänta, att härigenom tiden för samtliga lärare i folkskolan efterhand kunde göras i det stora hela lika lång. Vad här sagts om folkskollärarna gällde i motsvarande grad även småskolans lärare.

Till de sakkunnigas förslag att alla lärare skulle placeras i samma lönegrad har emellertid departementschefen icke kunnat ansluta sig. Tillräcklig anledning föreligger enligt hans mening icke att generellt bestämma lönen med hänsyn till längsta förekommande undervisningstid. I stället förordar han som nämnts en efter tjänstgöringstidens längd avpassad lönegradsplacering. Dock uttrycker han sin förhoppning, att en utjämning i lönehänseende successivt skall komma till stånd genom undervisningstidens förlängning i skoldistrikt med kortare läsår än 39 veckor.

Vad undervisningstidens längd beträffar utgjorde denna enligt 1935 inhämtade uppgifter (prop. sid. 6) i 84 procent av landets läraravdelningar 34 1/2 veckor, alltså kortast medgivna tid. Endast 16 procent av folkskollärarkåren utförde övertidsläsning, varierande från 1—30 dagar. Av 1934 års folkskolesakkunnigas betänkande (sid. 30) kan inhämtas, att denna övertidsläsning var begränsad till 156 skoldistrikt, och att 91 procent av densamma hänförde sig till skolor i städerna. Endast i mindre utsträckning har alltså, framhålla de nämnda sakkunniga, möjligheten att genom lärotidens förlängning förstärka de svaga skolformerna på landsbygden utnytt-

jats. I stort sett innebära ovannämnda siffror, att landsbygdens barn som huvudsakligen äro hänvisade till någon skolform, där en lärare har att samtidigt undervisa två eller flera årsklasser, även ha väsentligt kortare undervisningstid än åtskilliga städers. Mycket tyder på att ett genomförande av den föreliggande propositionen reellt skulle verka ytterligare till nackdel för landsbygden, enär städerna med all sannolikhet komme att inom en snar framtid utöka lästiden, medan landsbygdens skoldistrikt i stor utsträckning bibehölle minimilästiden.

Även med avseende på lärarnas kompetens komme otvivelaktigt ett antagande av departementschefens förslag att i längden missgynna landsbygds-skolorna. Då enligt propositionen lärarlönerna på landsbygden i regel komme att med två lönegrader understiga dem i städerna, måste följdén givetvis bliva, att städernas högre avlönade tjänster komme att locka de mest meriterade lärarna. Man bör heller icke förbise den dragningskraft, städer och större samhällen torde utöva icke minst på befattningshavare av här berörd art, en dragningskraft, som är lättförklarlig med hänsyn till de på större orter ökade möjligheterna att tillgodose speciella bildningsintressen, ävensom att erhålla extraförtjänster.

Att landsbygdens barn under nuvarande förhållanden erhålla såväl med avseende på längd som effektivitet sämre skolutbildning än städernas är enligt vår mening icke överensstämmande med rättvisa och billighet. Det givés nämligen ingen möjlighet att konstatera någon skillnad mellan de krav, som numera i olika avseenden ställas på landsbygdens och städernas folk. Icke minst för den jordbrukande befolkningen ha förhållandena på senare tid i hög grad omgestaltats. En förutsättning för att jordbrukets utövare skola kunna nöjaktigt fylla de fordringar, som numera ställas på dem, är, framhöllo 1934 års skolsakkunniga i sitt betänkande (sid. 53), att ökade krav ställas på undervisningen i folkskolan, som väl för de flesta jordbrukare kommer att utgöra det väsentliga bildningsunderlaget. En fortsatt förbättring av utbildningsmöjligheterna för städernas barn skulle, därest icke för landsbygdens folk åtgärder av liknande natur vidtoges, blott medföra att landsbygdsbefolkningen finge svårare att göra sig gällande och att socialt och ekonomiskt hävda sina intressen. Under sådana förhållanden måste man allvarligt beklaga, om icke de möjligheter tillvaratagas, som i samband med löneregleringen stå till buds att förbättra folkskoleundervisningen på landsbygden såväl med avseende på undervisningstidens längd som undervisningens effektivitet och att därigenom göra förhållandena i stad och på landsbygd mera likvärdiga. Anmärkas må att en förbättring för landsbygdsbefolkningen i nämnda avseende ej skulle kräva några särskilda kostnader för vare sig lokaler, undervisningsmateriel eller nya lärarkrafter. Den skulle blott innebära, att folkskolans nuvarande organisation mera effektivt utnyttjades.

Villigt skall erkännas, att enligt departementschefens förslag även landsbygdens skoldistrikt skulle äga möjlighet att utöka läsarets längd, och att

kostnaderna härför liksom för dem inom städerna redan i viss grad skedda utökningen av läsåret från åtta till nio månader skulle bestridas av statsmedel. Departementschefen uttalar också som ovan nämnts sin förhoppning, att en successiv förlängning av undervisningstiden skall komma till stånd. Men trots ovannämnda uttalande och oaktat såväl 1936 års lärarlönesakkunniga som skolöverstyrelsen i yttranden över de sakkunnigas förslag förordat åtgärder, varigenom lärarnas tjänstgöringsskyldighet på olika sätt skulle kunna utökas och samtidigt landsbygdens barn kunna erhålla möjligheter till förbättrad skolutbildning, har dock departementschefen ej framlagt något som helst förslag till påskyndande av en dylik utveckling. Att döma av de i propositionen framlagda kostnadsberäkningarna synes han icke förutsätta, att i de skoldistrikt, där lärarna komme att placeras i de lägre lönegraderna, någon utökning av undervisningen med följande uppflyttning i lönehänseende av lärarna komme att ske. Hade departementschefen räknat med en utveckling, varigenom statens övertagande av kostnaderna för övertidsläsningen i realiteten ej enbart skulle komma städernas skolväsende och lärare till godo utan även landsbygdens, hade man åtminstone kunnat förvänta en antydning om att den föreslagna kostnadsökningen vore ett minimum som med all sannolikhet komme att åtskilligt överskridas. En fullt genomförd utsträckning av undervisningstiden, vilket departementschefen säger sig vilja önska och hoppas på, torde *kräva den av 1936 års lärarlönesakkunniga beräknade och föreslagna bruttokostnadsökningen, ökad med kostnaderna för genomförandet av den av departementschefen accepterade likalönsprincipen, alltså 30,800,000 kronor.*

Med hänsyn till de av löneregleringen berörda gruppernas berättigade krav synes oss inte heller den föreslagna lönegradsdifferentieringen rättvis. För det stora flertalet lärare komme vid en dylik gradering löneregleringen att blott medföra en obetydlig förbättring av villkoren och på ett betydande antal orter, såväl i städer som på landsbygden, en löneminskning av i vissa fall aktningsvärd storlek. Vi finna det vara ett berättigat krav, att lärarkåren i sin helhet får del av den fortskridande förbättring av de ekonomiska villkoren, som kommit andra grupper i samhället till del. Den långa tid, folkskolans lärare fått vänta på sin lönereglering, gör det önskvärt, att den löneförbättring, som nu kommer till stånd, ej reellt kommer att i hög grad lämna flertalet utanför och placera landsbygdens lärare i en undantagsställning.

En förutsättning för att en utjämning i lönehänseende skall kunna ske är emellertid — som det riktigt påpekats på skilda håll — att lärarnas arbetskraft mera effektivt utnyttjas än flerstädes nu är fallet. En utökning av tjänstgöringsskyldigheten föreslogs ock av 1936 års lärarlönesakkunniga. Av uttalanden av lärarorganisationerna om löneförslaget framgår, att lärarna för sin del intet ha att invända mot en dylik. Önskvärdheten härav har för övrigt understrukits på flera håll i samband med uttalanden om den föreslagna löneregleringen.

Denna önskan att lärarnas arbetskraft måtte bättre utnyttjas ligger emel-

lertid helt i linje med vad som tidigare framhållits: nödvändigheten att förbättra undervisningsmöjligheterna, särskilt på landsbygden, så att förhållandena bli mera likartade dem i städerna. Vi vilja därför — i likhet med 1936 års lärarlönesakkunniga — föreslå, att vid lönereglerngens genomförande tjänstgöringsskyldigheten för samtliga lärare i folkskolan utsträcker till 39 läsveckor. Därigenom bortföle skälen för differentierad lönegradsplacering och landsbygdens och städernas lärartjänster skulle framstå såsom mera likvärdiga. Någon gradering av statens bidrag till lärarlönerna skulle ej heller behöva ifrågakomma och följaktligen ej heller någon favorisering från statens sida av städernas skolväsende.

Emellertid torde det på grund av skilda omständigheter ej låta sig göra att omedelbart genomföra en utökning av läsåret inom alla skoldistrikt. Liksom hittills skett bör folk- och småskolans organisation i görligaste mån anpassas efter de för de olika orterna skiftande förutsättningarna. Där det av ena eller andra skälet ej skulle befinnas vara lämpligt att genomföra en allmän förlängning av läsåret för eleverna, bör i stället undervisningens effektivitet kunna ökas genom en utvidgning av den förstärkning av undervisningen i svagare skolformer, som redan nu förekommer.

Av 1934 års skolsakkunnigas utredning framgår, att vid tillfället icke mindre än 17,774 läraravdelningar tillhörde någon av de skoltyper, där en lärare samtidigt har att undervisa två eller flera årsklasser. Dessa skolformer tillhöra genomgående landsbygden, under det att i städerna den ur undervisningssynpunkt mest förmånliga skoltypen, A-formen, där varje klass har sin särskilda lärare, är allmänt förhärskande. På sätt de sakkunniga framhålla (sid. 114) måste undervisningen av flera klasser samtidigt helt naturligt bereda vissa svårigheter. Med ökat antal årsklasser reduceras den tid, som kan ägnas åt omedelbar undervisning av varje särskild klass, stora krav ställas på lärarens förmåga att planlägga och leda arbetet i de olika klasserna och att göra både den direkta undervisningen och de tysta övningarna fruktbringande.

I syfte att förstärka undervisningen har man inom vissa skoldistrikt med flerklassiga läraravdelningar efter hand infört en överläsningsmånad, under vilken endast vissa av barnen i läraravdelningen undervisas. I enlighet med 1934 års skolsakkunnigas förslag beslöt fjolårets riksdag att dylik undervisningsförstärkning skulle göras obligatorisk vid B 3- och D 1-skolorna de år, då nybörjare intagas. Kostnaden för utökningen av läsåret skulle helt bäras av staten. Önskemål ha tidigare framkommit om dylika förstärkningsåtgärder även vid B 1- och B 2-skolorna. Vad beträffar den på landsbygden vanligaste skolformen, B 2, har staten redan nu anvisat medel för vissa försök med förstärkning av undervisningen, genomförd så att möjlighet erhålles att i ökad utsträckning meddela skild undervisning åt olika klasser. I sitt yttrande över 1936 års lärarlönesakkunnigas betänkande har skolöverstyrelsen framfört förslag om att i samband med löneroglering för lärarna dylik förstärkning av undervisningen mera allmänt skulle genomföras. En utökning

av lärarnas tjänstgöringsskyldighet till 39 veckor behövde inte innebära, framhåller styrelsen, att varje klass eller barn finge lästiden utsträckt till 39 veckor. I skoldistrikt med sådana skolformer, där läraren har att samtidigt undervisa mer än en klass, skulle niomånadersläsningen kunna anordnas antingen på det sättet, att blott en del av läraravdelningen, exempelvis någon eller ett par av de högsta klasserna, undervisades samtliga de 39 veckorna, under det de övriga fingo 34 $\frac{1}{2}$ veckor, eller ock så att samtidig undervisning av skolans alla klasser ägde rum under endast sju månader, medan läraren under de två återstående månaderna, exempelvis den första och sista av läsåret eller den första av vardera terminen, undervisade växelvis endast en del av läraravdelningen. I en skola av B 3- eller D 1-form vore det synnerligen lämpligt, att läraren under höstterminens första månad undervisade småskolestadiet, och att han sedan under vårterminens första eller sista månad — ankommande på vad som ur lokala synpunkter vore lämpligt — finge ägna sig uteslutande åt folkskolestadiet. Önskvärdheten av att de s. k. halvtidsläsande skolformerna erhöle en nionde läsmånad behövde inte närmare utvecklas.

Skolöverstyrelsen påpekade vidare, hurusom den angivna anordningen av undervisningen i flerklassiga läraravdelningar inte vore någon nyhet i nu gällande författningar för folkskoleväsendet. De senaste åren hade ett flertal bestämmelser av nämnd art genomförts i syfte att genom temporär uppdelning av läraravdelningarna göra undervisningen mera individuell och effektiv. Vad de sjuåriga B 2-skolorna beträffar torde med all sannolikhet vid flertalet i anknytning till beslut av 1936 års riksdag i en snar framtid förstärkningsanordningar komma att genomföras. En tillämpning av niomånaderstjänstgöringen för lärarna på sätt som ovan nämnts skulle göra dessa speciella anordningar ävensom därmed förbundna kostnader i stort sett obehövligen, alldenstund skild undervisning därvid kunde anordnas under en månad av den för barnen föreskrivna årliga lästiden av åtta månader.

I de fall där en utsträckning av läsåret till 39 veckor åtminstone under nuvarande förhållanden ej lämpligen låte sig genomföras skulle enligt vårt förmenande ett antagande av de av skolöverstyrelsen föreslagna förstärkningsanordningarna vara till gagn. Landsbygden skulle härigenom få en beaktansvärd möjlighet att allmänt och inom kort tid få till stånd en med hänsyn till effektiviteten i hög grad förbättrad folkskoleundervisning. Löneregleringen för lärarna bleve härigenom förbunden med en undervisningsreform, som i praktiken ej behövde inskränkas till städer och större samhällen utan som i lika hög grad kunde komma den egentliga landsbygden och de svagare skolformerna till godo. Givetvis kunde en dylik undervisningsförstärkning kombineras med en kortare, generell utökning av läsåret, detta inom ramen för lärarens tjänstgöringsskyldighet.

På grund av de skiftande organisatoriska förhållanden, under vilka vår folkskola arbetar, kan det måhända inträffa, att det vid någon skola skulle finnas svårigheter att i varje fall under nuvarande förhållanden utöka läs-

året eller införa förstärkningsanordningar. I detta fall synes det oss lämpligt att vederbörande skoldistrikt finge i enlighet med 1936 års lärarlönesakkunnigas förslag utöka veckotimtalet för läraren genom att i den obligatoriska tjänstgöringstiden inlägga slöjdundervisning, så att sammanlagda antalet undervisningstimmar per läsår och lärare bleve i det närmaste lika en lärares i ett 39-veckors distrikt. Anmärkas må att den nu förekommande slöjdundervisningen som regel handhaves av klassläraren, ehuru särskild ersättning härför utgår.

Som av det föregående framgår föreligga olika möjligheter att lösa frågan om lönerreglering för lärare på sådant sätt, att en för vårt lands skolväsende och lärarkår från alla synpunkter mindre önskvärd klassificering ej behövde ifrågakomma. Genom en utsträckning av lärarnas tjänstgöringsskyldighet till 39 veckor, vare sig genom en allmän utökning av läsåret enligt 1936 års lärarlönesakkunnigas förslag, genom förstärkning av de svagare skolformerna i enlighet med skolöverstyrelsens förslag eller genom en kombination av dessa båda möjligheter skulle samtidigt — och detta är enligt vår mening det icke minst värdefulla — en betydelsefull förbättring av landsbygdens skolväsende kunna genomföras. Där så skulle befinnas önskvärt, kunde man som nämnts uttaga lärarens tjänstgöring även enligt den andra av 1936 års lärarlönesakkunniga anvisade utvägen, nämligen genom att inlägga slöjdundervisning i lärarens ordinarie tjänstgöringsskyldighet.

Emellertid förutsättes att — i vissa undantagsfall — det vid en och annan skola skulle kunna visa sig omöjligt att åtminstone under nuvarande förhållanden utöka lärarens tjänstgöringstid enligt något av de tre i det föregående nämnda alternativen. I dylikt fall anse vi, att Kungl. Maj:t bör äga rättighet att för viss tid giva vederbörande skoldistrikt dispens från bestämmelsen att helt eller delvis uttaga lärarens ökade tjänstgöringsskyldighet. Detta skulle innebära, att ifrågavarande lärare erhöle full lön utan att maximitjänstgöringstid uttoges. Vi utgå emellertid från att dylik dispens skulle givas blott i enstaka fall, och att den med all sannolikhet komme att gälla orter, där läraren arbetade under särskilt svåra förhållanden. Härtill kommer, att Kungl. Maj:t i viss mån föreslår tillämpande av samma princip, enär enligt propositionen samma lön skall utgå åt lärare med tjänstgöringstid, liggande inom ett intervall av inemot tre veckor.

Då vi sålunda principiellt utgå från att samtliga lärare böra erhålla samma tjänstgöringsskyldighet och i möjligaste mån samma tjänstgöringstid, bortfaller enligt vårt förmenande varje motiv för en differentiering i lönehänseende, och man undgår sålunda en för landsbygdens skolväsende olämplig klassificering av lärarna.

Beträffande lönegradsplaceringen må framhållas, att både 1920 års lärarlönekommitté och 1936 års lärarlönesakkunniga föreslagit att manlig lärare oavsett läsårets längd borde placeras i 17:e lönegraden. Skolöverstyrelsen uttalade i yttrande över de sakkunnigas förslag, att någon lägre placering än i 17:e lönegraden under inga omständigheter borde förekomma för manlig

lärare. Även reservanterna inom 1936 års lärarlönesakkunniga herrar Jons-son och Svensson biträdde förslaget att manlig lärare med en tjänstgörings-tid av 39 veckor borde placeras i 17:e lönegraden eller erhålla en däremot svarande lön. Nämnas må vidare, att statskontoret i sitt yttrande över lärar-lönesakkunnigas förslag funnit den föreslagna lönegradsplaceringen moti-verad. Departementschefen slutligen säger sig i den föreliggande proposi-tionen i huvudsak kunna ansluta sig till 1936 års lärarlönesakkunnigas be-dömning av folkskolläraernas arbetsförhållanden. Till de sakkunnigas ar-gument fogar departementschefen för egen del skälet »att en lönegradsplace-ring i B 17 med hänsyn till folkskolläraernas ställning och ansvar allmänt sett framstår som skälig och önskvärd».

Enligt vårt förmenande finnes icke någon anledning att i fråga om manlig folkskollärares lönegradsplacering frångå, vad såväl departementschefen som sakkunniga och här nämnda myndigheter funnit skälig och motiverad. Vi föreslå därför att dessa lärare inplaceras i lönegraden B 17 och åläggas en tjänstgöringsskyldighet av 39 veckor.

Beträffande folkskollärarynnornas löneställning må hänvisas till vad som i denna motion tidigare framhållits rörande en successiv övergång till lika lön för manlig och kvinnlig lärare. I konsekvens med vad som föreslagits för manlig lärare bör därför kvinnlig lärare med en tjänstgöringsskyldighet av 39 veckor inplaceras i B 15, på vilken lönegradsplacering den av Kungl. Maj:t föreslagna övergången till likalönen sålunda bör bygga.

Vad småskolans lärare beträffar hade 1936 års lärarlönesakkunniga före-slagit en placering i lönegraden B 9 vid en årlig tjänstgöringsskyldighet av 39 veckor. Till denna avvägning av småskollärarynnornas löneställning an-sluter sig också departementschefen. Vi anse emellertid att en ytterligare förbättring är starkt motiverad. Vid en lönesättning för den personalgrupp, det här gäller, bör helt naturligt en jämförelse ske med kvinnlig folkskollä-rares lön. Skillnaden i löneställning mellan folk- och småskolans båda kvinn-liga lärargrupper bör icke vara större än vad med hänsyn till utbildning och arbetets art kan sakligt motiveras. Vi föreslå därför, att småskolans lärare inplaceras i — med en tjänstgöringsskyldighet av 39 veckor — lönegraden B 10.

Vad slutligen angår icke-ordinarie lärare förutsätta vi, att de erhålla en lönegradsplacering, svarande mot respektive ordinarie befattningshavares.

En utsträckning nu och i ett sammanhang av tjänstgöringsskyldigheten för lärarkåren i dess helhet till 39 veckor och en därmed följande inplacering av de olika lärargrupperna i lönegraderna B 17, B 15 och B 10, som av oss föreslagits, skulle måhända i vissa avsenden kunna medföra svårigheter. Hänsynen till de ökade kostnaderna kan sålunda motivera ett successivt genomförande av planen. Även från skolväsendets synpunkt kan en över-gångstid, som möjliggör en så småningom skeende anpassning, vara önsk-värd. Skoldistriktet skulle därigenom få tillfälle att noga överväga, vilken form av skolförbättring eller annan anordning för tjänstgöringsskyldighe-

tens uttagande som bäst lämpade sig för vederbörande ort, och att genomföra de därför erforderliga reglementsförändringarna. Vi vilja därför föreslå att riksdagen beslutar en allmän utökning av lärarnas tjänstgöringstid — i enlighet med tidigare nämnda olika alternativ — till 39 veckor eller däremot svarande arbetstid, vilken utökning skall hava slutgiltigt genomförts efter en övergångstid av $2\frac{1}{2}$ år, räknat från löneregleringens ikraftträdande, alltså den 1 juli 1940. Förslagsvis bör under denna övergångstid i distrikt med kortare lästid än 39 veckor manlig lärare inplaceras i lönegraden B 16, kvinnlig i lönegraden B 14 och småskollärare i lönegraden B 9. En omedelbar uppflyttning av de i lönehänseende sämst ställda lärarna en lönegrad utöver vad departementschefen föreslagit synes oss nämligen blott vara att tillgodose ett rättmätigt krav på en tillfredsställande löneförbättring för lärarpersonalen i samband med den förestående löneregleringen. Efter övergångstidens slut, då utsträckningen av lärarens tjänstgöringstid senast skall vara fullt genomförd — här bortses från möjligheten att erhålla dispens — placeras folkskollärarna automatiskt i den av departementschefen föreslagna högsta lönegraden, B 17, småskolans lärare i lönegraden B 10. Beträffande de kvinnliga folkskollärarna har man härvid att taga hänsyn till likalönsprincipens blott successiva genomförande. I skoldistrikt, där tjänstgöringsskyldigheten redan nu utgör eller under övergångstiden utökas till 39 veckor, bör vederbörande befattningshavare åtnjuta lön enligt den för de olika lärarkategorierna i denna motion föreslagna högsta lönegradsplaceringen — bortsett från vad som tidigare nämnts om likalönsprincipens genomförande.

Merkostnaderna för statsverket utöver de av Kungl. Maj:t beräknade 16.8 miljonerna torde under två och ett halvt år närmast efter ikraftträdandet av den föreslagna löneregleringen för folk- och småskollärarna belöpa sig till kronor 7,600,000 per år. Härtill kommer en kostnadsökning, orsakad av att vissa skoldistrikt med mindre än 39 veckors lästid under övergångstiden sannolikt komma att utsträcka tjänstgöringsskyldigheten för sina lärare, vilken kostnadsökning ej för närvarande låter sig beräkna. Slutkostnaderna för löneregleringens genomförande torde approximativt kunna uppskattas till $33\frac{3}{4}$ miljoner kronor.

Under hänvisning till vad som anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 270 måtte besluta sådan ändring i förslaget till avlösningsreglemente för folk- och småskolans lärare, att samtliga lärare vid folkskola inplaceras i lönegraden B 17 och samtliga lärare vid småskola i lönegraden B 10, dock att under en övergångstid av två och ett halvt år, räknat från löneregleringens ikraftträdande, lärare i distrikt med en årlig lästid understigande 39 veckor skall hänföras, lärare vid folkskola till lönegraden B 16 och lärare vid småskola till lönegraden B 9 samt

att vederbörliga avlöningsanslag måtte höjas med belopp,
som erfordras för bifall till ovannämnda förslag.

Stockholm den 6 april 1937.

Ola Jeppsson.

Alfr. Nilsson,
Steneberg.

Oscar Osberg.

Oscar J. N. Malmborg.

Axel Bäckström.

Carl Björling.

C. G. Tengström.

Joh. Nilson.

Åke Holmbäck.

Gerard De Geer.

Thorwald Bergquist.
